

**Något om den genom
brödra-historien bekände
Christian David: hämtadt och ö...**

1700-1829 73 Sc Br.

CHRISTIAN DAVID

St. Paul
Pohl
Hesselt
(24)
1700 - 1829

CHRISTIAN DAVID

Sv. Saml.
Sekt.
Herrnhut.
(Br.)
1700-1829

Något

om den genom Brödras Historien

bekände

Christian David:

hämtrade och öfversade

hur Herr Wesleys Engelska Journal;

med et och annat Tillägg

af

en som — efter Pauli råd — gärna säg, at man pröfe

wade all ting, och behålla det godt är.

B. W. Wohlgahr,

SEKONDÖR,

Tryckt hos Lars Wahlström, 1800.

En af Salens skrifter

Tria sunt studii Theologiae primaria Capita:
Oratio, Meditatio, Tentatio.

Så tänkte en bekant Lutherisk Theolog för 200 år sedan. — Lycklig den, som
hunnit til den Öfvertygelse och det Betut:

Herefter skall bli
min Theologie:

så fattig jag är
ensaldigt förtrosta
på Trälsaren Får.

Jag mig nu anser
för Hans återlösta;
Jag wet inset mer.

1 Cor. 2: 2.

[Faint handwritten text at the bottom of the page]

Äldre och nyare Brödra-Historien,
eller kortt Berättelse om Evange-
listka Brödra-Nitteten i forntiden, och
förnämligast i det Öbertonde Seklet,
författad af David Cranz är nu juare
i en tid af treutio år bekande nog så väl här
i Sverige, som i andra Länder. Chris-
titan David, hwars Namn och E. snads
omständigheter så ofta beröres i densamma,
(se Nyare Hist. SS. 4, 8, 14, 15, 18,
37, 70, 86 o. s. w.) kan altså icke wara
obekande för dem, som läst denna Historie.

Huru stort värde den nitiska Evangeli-
ste Predikanten Herr Wesley i England
satt på Bekändskapen med honom, läser man
uti en af de Swenska Öfversättningar, som
förledit är lämnat Bok-präsen,*) hwarest det
ibland annat heter: "Det är nog märkwärdigt,
at en så lärd och med gästvor utrustad man,
som Herr Wesley, ansåg det för en besyns-
nerlig Incka, at syra gånger så höra Chri-
stian David, en Zimmerman, predika. —
Han sista Predikan gjorde sådant intryck hos
honom, at han straxt skref up dess innehåll:

A 2

*) Historien om den i England år 1795 uprättade
Missionssocieteten, tryckt i Stockholm, 1799.
Se Öfversättarens Förstal dertill, Sid. 22 - 28.

och sannolikt är hon och den enda, som efter denne rått Apostoliske man är til finnande." Detta Skedde då Wesley år 1738 uppehöll sig några dagar i Herrnhut. Wid det tilfället umgicks han flitigt med de Währiske Emigranter, som här satt sig neder. Swad de sade honom, om Herrans wågar med dem, tecknade han sig til minnes i sin Dagbok. Följande berättar han sig där hafwa hört af Christian Davids mun, hwartil Swenske Öwversättaren ännu bisogat en och annan hithörande Anmärkning.

Jag är född d. 31 December år 1690 i Sensesleben i Markgrefskapet Währen, hwar-est, som bekande är, den Romersk-Catholska Religionen är den måst rådande. I min ungdom hörde jag någon säga och bedyra, at Påfwen wore Antichrist. Det försatte mie hjerta i en besynnerlig oro. Jag uppsökte alla Lutherska Böcker, som woro skrefna emot Påfwen, och las dem. Ej mindre forskade jag uti alla Påfwiske Skrifter, som woro skaldade emot Luther. Jag märkte wäl, at de Påfwiske lägo i willfarelse; men jag kunde icke öfwertala mig, at Lutheranerne hade rätt. Deras Lära om Rättfärdiggörelsen genom Guds Tröna, utan all tilgörande af Gär-

ningarna war mig aldeles obegripelig. Så bebagade mig och ej, at man talade så mycket om Frälsaren. Jag började grubbla öfwer Jesu Gudom, gick til råds med mit arma förnuft och wille gerna genom slutsatser göra mig klart, huru det war möjligt, at den Menniskan Jesus wore Guds Son. Men ju mer jag så förnuftlade, ju mer förwicklade jag mig, tils jag ändteligen råkade uti en sådan fiendskap emot den dyre Frälsaren, at jag och icke kunde tåla, at man nämde Hans wälsignada Namn. Jag blef innerligen förargad deröfwer, wämjade derwid, hwar och en Ton ditåt upwäckte hat hos mig, och jag tog mig wäl i allt, at ej skrifteligen eller munteligen nämna honom, eller at med wilja låsa en Bok, hwaruti jag kunde förmoda, at Hans Namn förelom.

I denna Sinnesförfattning gick jag utur mit Fädernesland, sér at som Zimmermans Gesäll antråda Professions resor. Jag for under största Själörro igenom många Deter och Länder, sökte Frid; men fann ingen. I detta mit arma hjertas tilstånd blef jag besatt med någre Judar, med hwilka jag inslät mig i samtal öfwer Religions ämnen. Deras inlast emot nya Testamentet ökte än mer mina twifwelsmål.

Då jag nu aldeles ej såg någon utväg för mig, at finna hwad jag sökte; så bestöt jag ändeligen, at med nogasta estersinnande läsa det Gamla Testamentets Skrifter och se, om de Prophetier, som där förekomma, också werkeligen gät i fullbordan. Herren gaf då sin nåd dertil, at jag icke endast öfvertygades: ja, de äro uppfyllda; utan at jag ock alla såg: på Jesus af Nazareth äro de uppfyllda, och kunde tro: Denne är Kristus lefwandes Guds Son.

Men det warade ej länge; så upkom et nytt twifvelsmål. Huru är det med de der nya Testamentets Prophetier? Äro de äfwen så Gudomeliga och så riktiga, som de i Gamla Testamentet? - - så frågade äter mit twiflande hjerta. Jag grep til samma utväg, som redan en gång tillförrene stillat min oro, las flitigt och med största upmärksamhet nya Testamentets Skrifter, och fann mig öfvertygad äfwen om deras Gudomelighet.

Ju mera jag nu samsatte mig med Bibeln, ju mer jag jemförde Skriften med Skriften, ju mer blef jag öfvertygad om, at denna den uppenbarada Sanningens Bol är skrefwen af Guds Mån, rörda af Hans Andä. Det oakadt saknade min själ Friden,

och jag trodde, at jag ej heldre före skulle finna den, än jag uppenbartligen affagte de Påswiska willfarelserna, hvarföre jag ock i Berlin aldetes gick ut ifrån den Romerska Kyrkan. *)

Nu förde jag en alskarsam sträng wandel, och las och bad och verkade allt hward mögeligit war, för at styrta mit inneboende fördärf; — men förgåwes! Jag war en syndens Träl. Jag suckade under des Bojor, och sann åfwen så litee Själaro i de Lutheriska Kyrkorna, som förut i de Romerska.

Min nöd steg til det högsta. Under mycket säfånge bemödande, at förskaffa mig frid, fattade jag det besynnerliga beslut, at blifwa Soldat. **) Jag trodde, at jag i det ståndet skulle få flera mellanstunder, för at läsa och bedja, än wid mit handwerk. Jag hade nu ej mer, än Nya Testamentet och en Sångbok; men det warade ej länge, så togos de ock ifrån mig. Det gick mig obeskrifweligen nära. Jag såg nu, at jag på den wägen högeligen bedragit mig, och war glad, at jag ester 6 Månader åter kom lös från Krigstjensten. Nu arbetade jag åter på mit handwerk. På mina resor kom

*) En Lutherisk Prest darestådes, wid namn Schmidt, tog honom första gången til Herrans heliga Natward.

**) Han hwißtade då Belägringen wid Stralsund.

jag til Gørlig i Sachsen. Här öfverföll mig en svår sjukdom och jag kunde i 5 månaders tid icke röra hwarken hand eller fot. En därwarande Prest, Pastor Steder, *) bewiste mig mycken ömhet. Han besökte mig dageligen och war et wälsignadt redskap, genom hwilket jag blef bekant med Evangelio om nåden i Jesu Christo. Här fann jag nu den Frid, som jag så länge sökt, och blef förwispad om mina Synders förlåtelse.

Med denna Försäkran gick det ej så fort, at jag skulle kunna säga: jag bekom den i et ögnablick. Det blef efter handen, så småningom, lust uti mit hjerta. Som en salta ström utbredde Herrans Frid sig öfwer mig. (Esa. 66: 12.) I början kände jag ännu mångsaldig och stor oro, emedan jag ej insåg, at kraften af den undfångna Nåden egenteligen består deruti, at Synden icke mer kan warda wäldig öfwer oss. (Rom. 6: 14.) Jag tänkte, at sedan jag fått försäkran om Syndernas förlåtelse, så skulle jag med rätta aldeles icke mera känna

*) Torde wara orätt fattadt af Herr Wesley, och heta Schwedler eller Schäfer, med hwilke Prester, jemte Herr Rothe, han här blef bekant. Ifrån Pastor Schwedlers Församling i Niederwiese hade han sin hustru Anna Elisabeth, som äffomnade år 1745. Med henne hade han 5 Barn, som alla före honom blifwit hämtade hem til Frälsaren.

eller erfara någon syndig böjelse. Än
 skönt jag nu wiste med mig, at detta onda
 icke mera hade något wälde öfwer mig; så
 blef jag lifafulle wäl warse, at det bodde
 uti mig. (Rom. 7: 18.) Jag blef ofta
 frestad, dragen och lockad af min egen Be-
 gärelse; (Jac. 1: 13, 14.) men behöll se-
 gren. Men då Lustarna åter ofta bestormade
 mig; så försattes jag deröfwer i mången nöd.
 Jag fruktade, at til slut blifwa aldeles öf-
 werwunnen. Ofta upsteg åter en twiflan,
 om det ock stode rätt til med mig; ty jag in-
 såg ej, at satan egenteligen blott frestar dem,
 som blifwit rökta utur hans magt och förs-
 sette i Guds älskelige Sons Nöte. Satans
 trålar lyda honom willigt. Af dem begär han
 mången gång icke så mycket, som af dem,
 hwilka lastat hans ledjor ifrån sig; ty han
 wet, at de förre höra honom til och tjena
 honom så wäl i det större, som mindre. Men
 de Sjålar, som stå i Jesu gemenskap, söker
 han än med list, än med magt, at bringa
 utur deras Fäste och under sit wälde. Den
 Sanningen hade jag då ännu ej fattat. Än-
 nu i längre tid insåg jag ej, at det wore två
 olika saker, at wara rättfärdiggjord,
 och at alltid hafwa en listig försäkran
 om sina synders förlåtelse. Jag erin-

bråde mig icke, at Frälsaren redan före sin Lidande sade til sina Lärjungar: **J ären rene!** (Joh. 13: 10. 15: 3.) och deriges nom gaf dem den kraftigaste försäkran om deras Rättsfärdiggörelse, då lifafulle ännu mången Dunkelhet, Fruktan och Twiflan förblef i deras hjertan, sats de på Pingstsdagen erhö **Beseglingen** på Barnaskapet.

Utskilnaden imellan begge dessa den Heliga Andas Werklningar war mig då ännu förborgad. Och emedan jag icke altid hade den äfswannända kärbara försäkran i mit hjerta; så twiflade jag ofta högeligen, om jag wore rätt benådad.

När jag åter kom til hälsan, beslöt jag at gå tillbaka til Måhren igen och predika Christum för mina Släktingar,*) och sedan jag och werkeligen fullfölgt min föresats, kom jag åter tillbaka til Gørlig, hwarest jag förblef i 5 år. Wid denna tiden war i denna stad och i Gransskapet på Landet en stor upwäckelse. Under samma tid gjorde jag twänne gånger et besök i min södelsebygd. Antalet på dem, som här hörde Ordet om Christo, tiltog ansenfeligen, och åtskillige lofwade mig, at gå ut, för at uppenbarligen bekänna Christum, så snart Herren öppnade dem en dörr dertil.

*) Det war i följd af et Löfte, som han gjort Herren under sin Esukdom.

Sedan jag kommit tillbaka ifrån min tredje resa til nämde ort, skref Grefwen af Zinzendorf til Görtz til en Theologie Candidat wid namn Rothe, som då war Informator i et Adeligt hus, och kallade honom til Kyrkoherde i Berthelsdorffska Församlingen, som hörde under hans Guds och hwarest Kyrkoherde beställningen nyligen blifwit vacant. Herr Rothe följde Kallelsen, och talade wid det tillfället med Herr Grefwen om mig. Högberådde Herre bad mig komma til sig. Jag hörsammade hans begäran, och efter några Samtal med honom, sade han til mig: hindra icke Edra wänner, at komma til Eder: så många som behaga. Jag will förskaffa dem Land at bebo; och hwad de mera behöfwa, gjer Jesus dem!

Snart gick jag åter tillbaka til min hemort, och sade mina wänner, at Gud hade gifwit dem utsigt til et ställe, där de kunde bygga deras hyddor. Tio stycken gingo genast med mig: Tio kommo året derpå, och ändteligen ännu många flere. Detta wäckte upmärksamhet hos de Påswiske. De förstörde och nedrefwo mina Föräldrars hus och utlofwade et Premium för den, som kunde lämna mig i deras händer. Men det afföll mig

teke, at ännu 11 gånger gå oförsträckt dit, och så många som wille, förde jag med mig til min Fristad. Andretligen blef wägen dis så bekant, at många gingo dit allena.

Nu (1738) äro 16 år förflutna, sedan wi bygde det första huset här. Då det tillstaddes oss at wälja, om wi wille bo i Werihelsdorf eller för oss sjelfwa; så slogo wi våra Hyddor op wid Landswägen utom byen i hopp, at där så tilfalle såga mången Resfande et ord om Jesu. Redan de första 2 åren steg vårt Antal til 150 personer.

Wid denna tiden kom jag i en sörtros sig bekantskap med en Calvinist. Så småningom bragte han mig derhån, at jag i Låran om Uttorelsen fullkomligen tänkte, som han; och igenom mig blef ock större delen af mina wänner lika tänkande. Heröfwer kommo wi i mycken nöd. Många råfode uti en ångslig twiflan, och då jag wille trösta dem med Guds kärlek, swarade de mig: Kanste har Gud ingen kärlek til oss! Kanste hatar han oss af ewighet! Han har kanste ej utwalt oss, utan förlastat oss! — huru kunne wi då sätta någon tillförsigt til honom.

Då Herr Grefwen märkte detta, rådde han mig, at gå til en i granskapet boende

Prest, wid namn Steinmetz, och tala med honom öfwer den saken: om Christus wore död för alla? Jag gjorde så, och blef fullkomligen öfvertygad om den wigtiga Sanningen, at Nåden wore allmän. Næ jag kom tillbaka, höll Grefwen en sammanskomst med oss, då wi under bön och tårar ransakade den Heliga Skriftes witnessbörd och de Esterrättelser, som hon lämnar oss om hela Guds hushållning med Menniskorna af ifrån Skapelsens tid, och wi blefwo alle genom Guds Nåd öfvertygade, at Gud icke will någon Syndares död.

Någon tid derefter wände Jesuiterne sig til Kejsaren och föregåfwo, at Grefwen af Zinzendorf försörde folket i Mähren och Böhmen til utwandring. Man sände derföre en Commission til Herrnhut, för at utforska Sanningen af detta föregifwande, och wi framlade för densamma saken i sitt rätta ljus.

Slada war det, at wid denna tiden humhet, tröghet och et afskalnande uti den första kärleken började insmyga sig ibland oss. Nästan öfweralt omkring oss insomnade både Lutheraner och Calvinister. Man talade och predikade om Tron, och ingen Lefwernes Förbättring märktes. Detta

flora Mifsbrot af den Evangeliffa Låran: Christus för oss, wille wi afhjelpa deris genom, at wi merändels talade om Christus i oss. Wår beständiga undersökning hos Själarne gick derpå ut: har Christus wunnit en Gestalt i Eder? *) Är Guds Beläte åter uprättadt i Eder? Är Syndens kroyd til intet gjord i Eder? Åren I fullkomligen försäkrade, at I ståen i nåd hos Gud? Uppstiger hos Eder ingen farhåga och twifwel i det affsendet? På hwad wis och wid hwad tid erhöllen I denna Försäkran? — Om den, som icke fullkomligen kunde beswara dessa frågorna, trodde wi, at der ännu fattades hos densamma den sanna Tron, och wi tillåto en sådan icke, at gå med oss til den Heliga Natwarden.

Detta war wår gång, då jag för ungefär 5 år sedan reste til Grönland. På wägen dit gjorde jag bekantskap med en Dansk Minister, som sedan underhöll brefs werling med mig: och ehuru han icke war et Guds Barn, ty han lefde i grofwa Laster; så bejente sig dock Herren också af hos

*) Enligt Luthers Öfversättning af Gal. 4: 19. "Meine lieben Kinder, welche ich abermal mit Neuziten gebühre, bis daß Christus in Euch eine Gestalt gewinne." — ἄλλοις οὐ μορφωθέντες ἐν υἱῷ.

nom, at ställa mig Rättfärdiggörelsens nåd i et större ljus, än jag hittills insett den. Han öfvertogade mig, at då wi wille underrisa en Alfwäg, hade wi rålat på en annan, ej mindre sätlig. Christus i oss och Kristus för oss måste predikas på en gång och tillika. Dock först och förnämligast Kristus för oss. Det wore Grundstenen i Sion, på hwilken hela Byggnaden hvilade.

Nu började jag at beskåda saken uti et klarare ljus. Jag insåg, at wi ej så lof at blanda det uti Rättfärdiggörelsen, som wi känne, och ännu mindre det som wi göre. Jag insåg, at man just icke måste påstå, at de, som willa wärdigt ätnjuta den Heliga Natwarden, måste hafwa en wisshet om deras Nådastånd, som är wida öfwer all fruktan och twiswel, och at de litet eller egentligen aldeles icke så lof at känna den inneboende Syndens böjeller. Jag lärde nu at anse den stora Gåstwan, at hafwa en Tro, som besegrar all fruktan och twislan, såsom en hel annan sak, än Rättfärdiggörelsens Nåd, och såg, at en sådan frimodighet ofta följt länge efter den för sig gångna Rättfärdiggörelsen, och at det icke fordrades, at ej känna någon synd mer, då man wore rättfärdiggjord; men wäl, at man icke låt beherstka sig af synden.

Nu bekom jag sielf en fullkomlig försäkran om Nåden. För flera år tilba- ka hade jag wäl erfarit Syndernas förlåtelse och erhullit et wißt mått af Guds Frid; men ännu icke Andans Besegling, som betager all fruktan och twiswel.

Under alla Öfningar och prof, hwilla jag hittills genomgått, hwilade min tro i Chris- sto och i den Försoning Han fullkomnat. Blandade sig ännu någon gång en slags fruktan i min tillförsikt, het det någon gång osörmodadt i mit hjerta: hoppas Du ej för mycket? Är Du ock trogen och redelig nog? Besant sig ock min själ ännu i mången mörk och bedröfwad stund; så upgick ju längre ju mer et Ljus, i hwars glants jag lärde at inse mången sal helt annorlunda, än tillföre- ne. Jag erfor nu, at det, som jag hittills så ifrigt hade lärt andra och varit så fast öfwerengad om, icke wäsendteligen hörer til Rättfärdiggörelsen, nemligen en djup hjer- tats förkrofselse, en genområngande smärta öf- wer synden, en widlystig Bot och Bättring och tillberedelse til tron: ja, at där, hwarest den fria Guds Nåd i Christo predikas, där kan en syndare blifwa fattad mit i loppet af sina utswäfningar och fört bringas til erfa- ren.

renhet af rättfärdiggörelsen, än en själ, som mödar sig i sina wägars mångfaldighet.

Då jag kom tillbaka ifrån Grönland til Herrnhut bekräftade sig hos mig och flere denna gudomeliga Sanning, och Erfarenheten läter oss, at den okonstlada Predikan em den för oss korsfäste Träskaren är en Guds kraft til salighet, som förändrar hjertan, söder dem på nytt och bereder dem til en Guds boning i andanom. Och, så winner Christus en G. stalt i oss.

Hittills utur Herr Wesleys Journal.

Utur Biskop Spangenberg's Leben des Herrn Grafen von Zinzendorf (Zuer Theil p. 1867, 1868.) kan ännu söliande witnessbörd om Christian David anföras: --- Han war, heter det här, en Jesu Christi Tjenare, som, på sit sätt, icke hade sin like. Man plågade säga: wi hafwe blott en Christian David. Allestädes, hwarest han uppehöll sig, hade han dag och natt et hjerteföserroligt umgänge med vår Herre Jesu Christo, hwilken han med glädje tjente. Bibeln war honom en så lär Bok, at han aldrig blef mått af at läsa däri, och han fann där alltid söden för sin själ, intil sin saliga

ändalykt. Han erkände och bekände med blinge
 fel och böjelse, at han war en arm syndares;
 men lät det icke afhålla sig ifrån Frälsaren, utan
 det gjorde honom desto mer full af tillförsikt i tron
 til honom, som undsår Syndare. Han war
 aldrig säfång; och då han tog sig något före,
 skedde det med drift, och han war snart
 färdig dermed. Då han trodde, at han, ef-
 ter sin Herres sinne, borde göra et och an-
 nat til sin Nästas bästa; så lät han ej nå-
 got afhålla sig derifrån. Hade han anfaldit
 arbete, så gjorde han det med flit; hade han
 inter, så skaffade han sig self något at gö-
 ra. Han selade wißt ofta; men då han ins-
 såg, hwaruti han ej träffat det rätta; så be-
 kände och ångrade han sit fel, sökte Frälsarens
 hjerta, och då han blifwit tröstad af honom;
 så fortsatte han sit lopp med glädje.

Man berättar om honom, at då han
 på resan til Grönland war buda til Mid-
 dag hos en wiß Biskop i Dannemark, och
 denne senare frågade honom: hwilla Högsko-
 lor han frekwenterat? — swarade han enfal-
 digt: De samma som Fiskaren Pe-
 trus. I Köpenhamn bewiste de Kongeliga
 honom mycken Nåd. Han hade ofta Audis

ence hos dem, och de behagade samtala med honom öfwer wigtiga Religions ämnen.

Så wäl i sit Fädernesland, som öfwerhuswud i Tyskland, Liffland, Dannemark, Holland, England, i Grönland, där han 3ne gånger varit, och i America war han många både Christne och Hedningar til wälsignelse. Det war honom något lätt och angenämt, at gå til fots hela 100 tyska mil, endast för at winna en Själ för Frälsaren.

Sin wandringsstaf nedlade han i Herrnhut, hwarest han medverkat til förnyandet af den utaf hans förfäder år 1457 började Evangeliska Brödrakyrkan.

Dagen förr än han affomnade, höll han med sina närmaste förbundna en kärleksmåltid, och war derwid rätt munter, ehuru han redan flere dagar varit sjuk. Natten derpå war han i et beständigt samtal med sin Herre och Frälsare. Då några versar söngos wid hans säng, instämde han sjelf med, och utbad sig sedan sina Bröders wälsignelse til sin hädansfärd. Sedan han erhållit den, somnade han, den 3 Febr. 1751, stilla och saligt in, som wi sjunge, i Christi Sår. Han upnådde en ålder af 60 år, 1 månad och 3 dagar. Hans qwarlämnada Hydda behöll ännu et Patriar-

thalliske utseende. Den 6:te Febr. — beleds
sagades hans jordiska öfverleswor til sit hwi-
lorum på Herrnhuts Begravningsplats eller
Gottesacker. Begravningsstalet hölts af Bi-
skopen Johannes af Watterville. En
Sång söcfattades, at nyttjas wid detta til-
fället, som börjades med dessa Orden: Chri-
stian David, Herrans Tjenare - -
och slöts med dessa: gack in i Din Her-
res Glädje!

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

